

RAPORT

**cu privire la implementarea Legii nr.325/23.12.2013 privind
evaluarea integrității instituționale (anul 2024)**

Centrul Național Anticorupție

Chișinău, 2025

Cuprins:

I. CADRUL LEGAL. ASPECTE ORGANIZATORICE ȘI METODOLOGICE.....	3
II. EVALUAREA INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE	5
REZUMAT:	5
2.1 AGENȚIA NAȚIONALĂ TRANSPORT AUTO (ANTA)	8
2.2 ENTITĂȚILE PUBLICE DIN CADRUL APL A MUN. CHIȘINĂU (<i>Primăria mun. Chișinău, 5</i> <i>Preturi de sector și 9 Direcții generale</i>)	13
2.2.1 EVALUAREA INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE ÎN PRIVINȚA PRIMĂRIEI MUN. CHIȘINĂU ȘI A AUTORITĂȚILOR DE INTERES PUBLIC DIN SUBORDINEA CONSILIULUI MUNICIPAL CHIȘINĂU	13
2.2.2 EVALUAREA INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE ÎN CADRUL PRETURILOR DE SECTOR ALE MUN. CHIȘINĂU	20
2.2.3 EVALUAREA INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE ÎN PRIVINȚA DIRECȚIILOR GENERALE ALE MUN. CHIȘINĂU, SUBDIVIZIUNI STRUCTURALE ALE CONSILIULUI MUNICIPAL CHIȘINĂU	25
III. TESTAREA INTEGRITĂȚII PROFESIONALE	31
IV. MONITORIZAREA IMPLEMENTĂRII PLANURILOR DE INTEGRITATE.....	33

LISTA ABREVIERILOR UTILIZATE ÎN RAPORT

CNA	Centrul Național Anticorupție
SIS	Serviciul de Informații și Securitate
ANTA	Agencia Națională Transport Auto
APL	Autoritatea publică locală
CTR	Codul transporturilor rutiere
CMC	Consiliul municipal Chișinău
CC	Codul Contravențional
PUG	Planul urbanistic general
PECO	Stație pentru aprovizionarea automobilelor cu carburanți
SIA	Sistem informațional automatizat
P-V	Proces verbal
DGMU	Direcția Generală Mobilitate Urbană
DETS	Direcția Generală Educație, Tineret și Sport
CPV	Vocabularul Comun al Achizițiilor Publice
Legea 325/2013	Legea privind evaluarea integrității instituționale, nr.325 din 23.12.2013

I. CADRUL LEGAL. ASPECTE ORGANIZATORICE ȘI METODOLOGICE

În conformitate cu prevederile *Legii nr.1104 din 06.06.2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție*, una din atribuțiile CNA constituie efectuarea evaluării integrității instituționale în condițiile *Legii nr.325 din 23.12.2013 privind evaluarea integrității instituționale*, monitorizarea implementării planurilor de integritate și aprecierea progreselor realizate.

Potrivit art. 6 din Legea nr.325/2013, subiecți ai evaluării integrității instituționale sînt entitățile publice, organele de autoadministrare, agenții publici, Centrul Național Anticorupție și Serviciul de Informații și Securitate. Evaluarea integrității instituționale realizată de către Centrul Național Anticorupție se efectuează în privința tuturor entităților publice, cu excepția SIS și prevede posibilitatea aplicării testelor de integritate profesională agenților publici.

În conformitate cu art.12 alin.(2) din Legea nr.325/2013, numărul entităților publice selectate pentru a fi supuse evaluării integrității instituționale de către Centrul Național Anticorupție se stabilește în funcție de complexitatea structurii organizaționale a entității publice, numărul activităților vulnerabile selectate pentru a fi evaluate, precum și în funcție de resursele umane disponibile ale Centrului.

Legea nr.325/2013 prevede la art.13 alin.(1) următoarele etape ale evaluării integrității instituționale:

- b) *etapa 1* - identificarea riscurilor de corupție în cadrul entității publice;
- c) *etapa 2* - testarea integrității profesionale a agenților publici (etapă facultativă);
- d) *etapa 3* - descrierea riscurilor de corupție și analiza factorilor care le generează;
- e) *etapa 4* - elaborarea raportului privind rezultatele evaluării integrității instituționale și emiterea recomandărilor privind înlăturarea riscurilor de corupție identificate și îmbunătățirea climatului de integritate instituțională.

Procedura detaliată privind realizarea etapelor de evaluare a integrității instituționale este reglementată de *Metodologia de identificare a riscurilor de corupție în cadrul entităților publice, de identificare a agenților publici expuși acestor riscuri și de analiză a factorilor care le generează*, elaborată în conformitate cu prevederile art.9 al.(2) lit h) din Legea nr.325/2013 și aprobată prin Ordinul CNA nr.50 din 20.03.2018, care este publicată pe pagina web oficială a CNA.

Conform cadrului metodologic, entitatea publică este selectată pentru a fi supusă evaluării dacă întrunește cel puțin două dintre următoarele criterii:

- a) realizează activități vulnerabile la riscuri de corupție;
- b) criteriul statistic (acte de corupție constatate, informații înregistrate la linia națională anticorupție, denunțuri, petiții etc.);
- c) criteriul contactului cu populația (mandatul entității implică un contact frecvent și direct cu beneficiarii serviciilor publice);

d) criteriul neasigurării climatului de integritate instituțională (neimplementarea măsurilor stabilite în Legea integrității nr.82/2017).

Activitatea de evaluare a integrității instituționale se află sub controlul parlamentar, exercitat prin intermediul Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică și Comisiei juridice, numiri și imunități. Astfel, potrivit art.24 din Legea 325/2013, controlul parlamentar asupra activității de evaluare a integrității instituționale este exercitat în conformitate cu prevederile art. 44¹ din Legea nr. 1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție.

II. EVALUAREA INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE

REZUMAT:

În conformitate cu Legea *privind evaluarea integrității instituționale nr.325/2013*, Direcția Evaluare Instituțională a CNA, a **finalizat procesul de evaluare a integrității instituționale în privința Agenției Naționale Transport Auto, Primăriei mun. Chișinău și entităților de interes public ale administrației publice locale a mun. Chișinău (5 Preturi de sector și 9 direcții generale din subordinea CMC), și inițiată evaluarea în privința Serviciului Fiscal de Stat al Ministerului Finanțelor al RM.**

De menționat că evaluarea integrității instituționale realizată în privința ANTA și APL ale mun. Chișinău a inclus și etapa de testare a integrității profesionale.

Întru analiza detaliată a factorilor de risc interni, operaționali și individuali care pot admite riscuri de corupție, au fost efectuate circa **85 vizite de documentare** la entitățile evaluate și analizate procesele de lucru vulnerabile la corupție, inclusiv apreciat *nivelul de implementare a măsurilor anticorupție, precum și evaluată procedura de organizare și desfășurare a achizițiilor publice; procedura de eliberare a actelor permissive în domeniul construcțiilor; procedura de eliberare a notificării de inițiere a activității de comerț pentru carusele; procedura de aplicare a taxei pentru salubritate; procedura de alocare a mijloacelor financiare pentru desfășurarea unor evenimente cultural-artistice; procedura de desfășurare a controalelor de stat; practica administrativă și cea contravențională; implementarea soluțiilor de ghișeu unic; cadrul normativ pus în aplicare etc.*

Drept urmare, au fost identificate o serie de riscuri tipice și specifice corupției, precum: *riscul coruperii pasive/active; riscul abuzului de serviciu/depășirii atribuțiilor de serviciu; gestionării ne transparente și iresponsabile a patrimoniului public; delapidării fondurilor și/sau a patrimoniului; admiterii unor influențe necorespunzătoare și a unor conflicte de interese; riscul pierderii informațiilor din sistemele informaționale gestionate; riscul neefectuării unor controale inopinat în baza unor petiții și tolerării unor încălcări; riscul trucării licitațiilor publice; cooperărilor ascunse/secrete în procedurile de achiziții publice; riscul promovării ilicite a unor interese private/de grup sau favorizării unor agenți economici; riscul divizării premeditate a procedurilor de achiziții publice și eliberării frauduloase a actelor permissive etc.*

Cu referire la finalizarea procesului de evaluare instituțională se menționează că în anul 2024 a fost finisată evaluarea integrității instituționale în privința Agenției Naționale Transport Auto. Ca rezultat, fiind elaborat raportul de evaluare care integrează circa **80 recomandări** privind înlăturarea riscurilor de corupție identificate și îmbunătățirea climatului de integritate instituțională.

La fel, în perioada de raport, a fost finalizată evaluarea sectorială privind integritatea instituțională a entităților de interes public ale administrației publice locale a mun. Chișinău, parte componentă a căreia este Primăria municipiului Chișinău, Preturile de sector și Direcțiile Generale aflate în subordinea Consiliului Municipal Chișinău (inclusiv subdiviziunile acestora). Rezultatele evaluării integrității instituționale au fost

reflectate în **3 rapoarte de evaluare** separate, care cuprind circa **320 recomandări** privind înlăturarea riscurilor de corupție identificate în procesul de evaluare și îmbunătățirea climatului de integritate instituțională.

Rapoartele privind rezultatele evaluării integrității instituționale ale Agenției Naționale Transport Auto și entităților de interes public ale administrației publice locale din mun. Chișinău (4 la număr), care cuprind circa 745 pagini și integrează circa **400 recomandări** au fost publicate pe pagina web a CNA <https://cna.md>.

Recomandările formulate în procesul de evaluare au fost preluate și incluse în planurile de integritate ale entităților evaluate, implementarea cărora va fi verificată semestrial de către CNA.

Urmare a activităților desfășurate în perioada anului 2024, experții CNA au identificat o serie de probleme aferente entităților evaluate care pot admite potențiale riscuri de corupție și anume: *implementarea deficitară a măsurilor anticorupție; coruptibilitatea actelor normative, inclusiv departamentale; aplicarea defectuoasă și ambiguă a unor proceduri, cum ar fi cea de emitere/transmitere a avizelor de plată pentru taxa de salubritate, de alocarea a mijloacelor financiare pentru desfășurarea unor evenimente cultural-artistice, de eliberare a actelor permisie în construcție; instituirea unor politici și proceduri neconforme și implementarea deficitară a acestora; desfășurarea unor procese de finanțare netransparente și asumarea unor atribuții extensive; aplicarea neuniformă și discreționară a termenilor de valabilitate pentru unele acte permissive; nereglementarea unor zone de folosință specifică a terenurilor; nereglementarea activității de administrare și exploatare a locurilor de joacă și agrement; insuficiența mecanismelor de control și supraveghere privind contracararea comerțului stradal; aplicarea defectuoasă și lacunară a practicii contravenționale; încălcarea regulilor de inițiere și desfășurare a procedurilor de achiziții publice; gestionarea ineficientă și iresponsabilă a banilor publici; lipsa reglementărilor privind activitatea de transportare a coletelor către/de către persoane care fac parte din diasporă; neaprobarea Regulamentului cu privire la mărfuri perisabile și ușor alterabile, a Regulamentului cu privire la autogări, Regulamentului cu privire la inspecția tehnică periodică a vehiculelor rutiere, precum și a Regulamentului cu privire la desfășurarea activității de autoservice; planificarea ambiguă a controalelor de stat la sediile întreprinderilor și neefectuarea controalelor în cadrul procedurii de eliberare a actelor permissive; lipsa unei liste de verificare privind controlul subdomeniilor aferente respectării regulilor de exploatare a tractoarelor, a vehiculelor autopropulsate, ameliorative, de construcție a drumurilor, a altor vehicule, a remorcilor; utilizarea discreționară de către ANTA a camerelor video în cadrul controlului în trafic; monitorizarea și supravegherea insuficientă a stațiilor de inspecție tehnică; admiterea în trafic a vehiculelor a căror sistem de iluminare este necorespunzător; atribuții paralele la constatarea și sancționarea unor contravenții, inclusiv la aplicarea unor măsuri procesuale de constrângere; implementarea deficitară a soluțiilor de ghișeu unic; neconectarea platformelor electronice pentru servicii de transport rutier la Sistemul*

informațional automatizat "Monitorizarea electronică a vânzărilor" al Serviciului Fiscal de Stat etc.

O altă carență sesizată vizează lipsa integrității profesionale a unor agenți publici, factor individual care a determinat înregistrarea unor rezultate negative ale testelor de integritate profesională. Astfel, nu toți agenții publici testați au înregistrat rezultate pozitive ale testelor de integritate.

Drept urmare, în vederea excluderii problemelor identificate și ținerii la control a riscurilor constatate, entitățile publice evaluate și-au aprobat Planuri de integritate, care urmează a fi implementate în termen de până la 12 luni din momentul adoptării.

Gradul de implementare a Planului de integritate este apreciat de către instituția care a evaluat integritatea instituțională în funcție de numărul acțiunilor realizate și de impactul acestora. Planul de integritate se consideră implementat cu succes în cazul în care majoritatea măsurilor incluse în plan, dar nu mai puțin de trei pătrimi, au fost realizate, cu unele excepții care nu pot fi imputate entității publice.

Astfel, în perioada de raport au fost elaborate **21 rapoarte de monitorizare** privind realizarea planurilor de integritate, care au fost publicate pe pagina web a Centrului.

Suplimentar, evidențiem că **în derulare sunt 3 activități** și anume: evaluarea integrității instituționale în privința Serviciului Fiscal de Stat al Ministerului Finanțelor, Consiliului Concurenței și Autorității Aeronautice Civile.

2.1 AGENȚIA NAȚIONALĂ TRANSPORT AUTO (ANTA)

Agencia Națională Transport Auto este o autoritate administrativă subordonată organului central de specialitate în domeniul transporturilor rutiere, care asigură implementarea documentelor de politici publice și a strategiilor naționale de dezvoltare în domeniul transporturilor rutiere, **controlează și supraveghează** respectarea legislației naționale și internaționale în domeniu de către operatorii de transport rutier și de către întreprinderile ce desfășoară activități conexe transportului rutier¹.

Evaluarea integrității instituționale în cadrul ANTA a fost realizată în condițiile *Legii privind evaluarea integrității instituționale nr.325 din 23.12.2013* și a *Metodologiei aprobată prin Ordinul nr.50/2018*, și **a inclus etapa de testare a integrității profesionale a agenților publici.**

În rezultatul aplicării instrumentului de evaluare a integrității instituționale în cadrul ANTA au fost identificate o serie de riscuri tipice și specifice corupției, și anume: **riscul coruperii active/pasive, riscul abuzului de serviciu/excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu; riscul promovării ilicite a unor interese private/de grup sau favorizării unor agenți economici; riscul admiterii unor conflicte de interese; riscul influențelor necorespunzătoare; riscul neglijenței în serviciu; riscul luării/dării de mită, riscul pierderii informațiilor din sistemele informaționale gestionate; riscul neefectuării unor controale inopinat în baza unor petiții și tolerării unor încălcări etc.**

În cadrul evaluării instituționale, a fost stabilită probabilitatea înaltă de materializare a **riscului coruperii active/pasive, aceasta fiind confirmată de rezultatele testelor de integritate profesională.** Prin urmare, din numărul total de agenți publici testați, doar **1 (5%)** agent public a dat dovadă de integritate profesională, **14 (70%)** agenți publici au fost apreciați cu rezultat negativ pentru că au admis manifestări de corupție, iar **5 (25%)** agenți publici au fost apreciați cu rezultate neconcludente, totodată, manifestând o predispunere la comiterea unor încălcări/abateri. Sumele primite în cadrul testelor de integritate profesională au variat între **200** și **1 000** de lei și au avut drept scop neîntocmirea unor procese-verbale cu privire la contravenție sau aplicarea unor sancțiuni mai blânde.

Analizând rezultatele testelor de integritate profesională se atestă că majoritatea faptelor admise au fost condiționate în mod prioritar de unii factorii de risc individuali și organizaționali, precum: *lipsa de integritate profesională, necunoașterea cadrului normativ în domeniul integrității și anticorupției, vidul legislativ aferent transportului rutier de colete, lipsa proceselor descrise aferente controlului în trafic, desfășurarea*

¹ Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale Transport Auto, aprobat prin HG nr. [151/09.03.2022](#)

deficitară a controlului intern managerial și a proceselor de supraveghere, tolerarea unor abateri.

În context, se menționează că riscul implicării în manifestări de corupție este unul tolerat, ori, în cadrul testelor de integritate profesională s-a evidențiat că agenții publici sunt predispuși să accepte unele mijloace financiare pentru nesancționarea anumitor încălcări.

Multitudinea riscurilor enunțate supra, sunt generate de factori de risc interni, externi, operaționali și individuali care pot admite, încuraja și provoca apariția manifestărilor de corupție la organizarea și desfășurarea proceselor de lucru din cadrul ANTA.

Astfel, printre problemele identificate în procesul de evaluare care pot alimenta și genera unele riscuri tipice și specifice corupției, inclusiv pot prejudicia/afecta procesul de organizare și efectuare a transporturilor rutiere de mărfuri și persoane, precum și activitățile conexe transportului rutier pe teritoriul Republicii Moldova, care ar trebui să desfășoare în condiții de siguranță și calitate, cu respectarea principiilor liberei concurențe și a măsurilor de protecție a mediului, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, pot fi enumerate:

→ **Implementarea deficitară a măsurilor anticorupție prevăzute de Legea integrității nr.82/2017, nefuncționalitatea liniei specializate anticorupție în cadrul ANTA.**

→ **Neaprobarea Regulamentului cu privire la mărfuri perisabile și ușor alterabile; Regulamentului cu privire la autogări; Regulamentului cu privire la inspecția tehnică periodică a vehiculelor rutiere; Regulamentului cu privire la desfășurarea activității de autoservice** - lacună de drept care poate admite abuzuri din partea exponenților din sectorul public și privat, inclusiv potențiale riscuri de corupție.

→ **Nereglementarea în Codul transporturilor rutiere a standardelor clare** cu privire la capacitatea profesională care urmează a fi îndeplinită de către managerii și angajații stațiilor de autoservice, în condițiile art.96 lit.a) CTR. Lacună de drept care poate admite derogări și interpretări abuzive, afecta calitatea serviciilor de reparație auto, inclusiv prejudicia drepturile și interesele consumatorilor.

→ **Lipsa reglementărilor la nivel național a activității de transportare a coletelor către/de către persoane care fac parte din diasporă, inclusiv a unui mecanism clar de reglementare a activității de transportare pe cale rutieră a coletelor.** Lacună de drept care poate admite multiple manifestări de corupție la trecerea frontierei de stat, precum și la desfășurarea controlului în trafic de către reprezentanții ANTA - fapt confirmat inclusiv de rezultatele testelor de integritate profesională. În RM această practică este una pe larg răspândită și tolerată, generată de fenomenul migrărilor cetățenilor în alte state. Prin urmare, atât timp cât vom avea persoane care fac parte din diasporă, practica dată nu va

putea fi exclusă, iar în caz de nereglementare/autorizare va genera multiple riscuri tipice și specifice corupției, inclusiv trafic ilicit de mărfuri/contrabandă etc.

→ **Lipsa noțiunilor de „colete” și „transport rutier de colete” în CTR** generează o serie de interpretări care admit potențiale abuzuri, inclusiv materializarea riscului corupției active/pasive.

→ **Calificarea ambiguă, discreționară și lacunară a aceluiași tip de încărcătură,** astfel, în unele cazuri fiind apreciată ca transport rutier de colete, iar în alt caz transport de mărfuri, practică care poate fi asociată cu unele riscuri tipice corupției.

→ **Implementarea deficitară a soluțiilor de ghișeu unic** prin cumulara defectuoasă a serviciului de tip „front-office” și „back office” de către două subdiviziuni distincte din cadrul ANTA. Astfel, *Direcția Servicii Publice* și *Direcția Înregistrare, Evidență și Analiză* desfășoară unele atribuții paralele/excesive, improprii, care contravin cu principiile/soluțiile Ghișeului Unic.

→ **Lipsa unor proceduri interne privind desfășurarea controlului de stat** admite practici distincte/diferențiate la efectuarea controlului, în partea ce ține de completarea listelor de verificare, solicitarea și ridicarea copiilor aferente activității agenților economici, atașarea discreționară a unor documente etc.

→ **Metodologia privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător în baza analizei riscurilor în domeniile de control ale Agenției Naționale Transport Auto,** nu cuprinde o serie de elemente relevante în vederea analizării riscurilor, care ar permite generarea unei liste de subiecți optimi care urmează să fie supuși controlului de stat. Raportându-ne la numărul agenților economici care activează pe piața transporturilor rutiere, inclusiv pe piața activităților conexe transportului rutier, precum și la deficiențele/lacunele pe care le înregistrează Metodologia ANTA (expuse în raport), unii agenți economici înregistrați ar putea să nu fie supuși controalelor de stat pe toată durata de activitate.

→ **Planificarea ambiguă a controalelor de stat la sediile întreprinderilor, utilizarea lacunară a datelor pentru stabilirea/calcularea ponderii unor criterii de risc.** În context, se menționează că operatorii de transport rutier pot admite unele încălcări care pot fi constatate și sancționate urmare a controlului în trafic, dar care nu sunt luate în calcul la evaluarea criteriului de risc „*Istoricul conformării cu prevederile legislației și cu prescripțiile organului de control în domeniul transportului rutier*”, la planificarea controalelor. Respectiv, persoanele juridice care pot admite anumite încălcări în trafic, dar care nu au fost supuse controlului la sediu, ar putea să nu se regăsească în lista controalelor planificate, astfel, creându-se un dezechilibru între obiectivele și principiile fundamentale ale controlului reglementate de Legea nr.131/2012.

→ **Neefectuarea controalelor în cadrul procedurii de eliberare a actului permisiv.** Astfel, în cadrul evaluării integrității instituționale a fost stabilit faptul că ANTA nu desfășoară controale de stat în cadrul procedurii de eliberare a autorizației pentru

activități conexe, cât și a altor activități aferente domeniilor de control, fapt care contravine cu normele care asigură eficiența și calitatea activităților desfășurate, precum și garantează oferirea unor servicii de calitate, inclusiv cu art.11¹ alin. (1) din Legea nr.160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

→ **Lipsa unei liste de verificare privind controlul subdomeniilor** aferente respectării *regulilor de exploatare a tractoarelor, a vehiculelor autopropulsate, ameliorative, de construcție a drumurilor, a altor vehicule, a remorcilor* - domeniu de control atribuit ANTA prin Legii nr.131/2012 privind controlul de stat, dar care nu este realizat.

→ **Utilizarea discreționară a camerelor video în cadrul controlului în trafic**, deși potrivit art.11¹ din HG nr.151/2022, inspectorilor ANTA li se interzice realizarea activităților de control în lipsa sistemului de supraveghere video portabil.

→ **Nedeținerea de către ANTA a informațiilor cu privire persoanele juridice înregistrate/neînregistrate** în RM, care pun spre utilizare pe teritoriul țării sisteme (platforme) electronice de management, inclusiv pentru servicii de transport rutier în regim de taxi, fapt care împiedică aplicarea unor sancțiuni contravenționale în temeiul art.197 alin. (9), (10) și (19) CC.

→ **Contrar legislației în vigoare, platformele electronice care pun spre utilizare pe teritoriul RM sisteme electronice de management**, inclusiv pentru servicii de transport rutier în regim de taxi, nu sunt conectate la Sistemul informațional automatizat "Monitorizarea electronică a vânzărilor" al Serviciului Fiscal de Stat. Circumstanțe care fac practic imposibilă aplicarea sancțiunilor contravenționale pentru nerespectarea normelor prevăzute la art.81 alin.(1) și (2) CTR.

→ **Neutilizarea de către ANTA a informațiilor furnizate de sistemul informațional „Autotest” în vederea identificării unor potențiale încălcări admise la eliberarea rapoartelor de inspecție tehnică periodică**. Prin urmare, informațiile la care are acces ANTA referitor la inspecțiile tehnice periodice nu sunt valorificate conform, inclusiv supuse unui control ciclic. Acestea rămânând ca simple informații statistice din punct de vedere al contribuției la îmbunătățirea siguranței și eficienței transporturilor rutiere. Mai mult, la planificarea controalelor nu se ține cont de potențialele riscuri care ar putea să derive din datele furnizate de către SI „Autotest”. Corespunzător, riscul eliberării frauduloase a unor rapoarte de inspecție tehnică contra unor avantaje necuvenite ar putea fi unul materializat în trecut, cu potențial înalt de materializare în viitor.

→ **Monitorizarea și supravegherea insuficientă de către ANTA a stațiilor de inspecție tehnică** în vederea identificării unor posibile abateri privind neincluderea în raportul de inspecție tehnică periodică a tuturor defectelor constatate ce condiționează respingerea vehiculului rutier în rezultatul inspecției tehnice periodice și admiterea în trafic a unor vehicule care nu corespund standardelor tehnice necesare.

→ **Admiterea în trafic a vehiculelor a căror sistem de iluminare este necorespunzător.** Raportându-ne la numărul mare de automobile care circulă pe drumurile publice naționale ale căror lămpi indicatoare de direcție sunt de culoare roșie, persistă unele suspiciuni că în rapoartele de inspecție tehnică periodică pentru aceste tipuri de automobile de regulă nu se fac careva mențiuni. Nerespectarea standardelor de iluminare impuse legal poate genera riscul producerii unor accidente rutiere, urmare a vizibilității reduse/neconforme, punând în pericol viața și sănătatea participanților la trafic. Acest risc este amplificat de importul masiv de autovehicule, care adesea nu corespund normelor tehnice și ecologice stabilite în legislația națională. Cu toate acestea, potențialele neconformități nu condiționează respingerea vehiculului rutier în rezultatul inspecției tehnice periodice și admit aceste automobile în trafic (vezi detaliile în raport). În acest caz, riscul dării/luării de mită ar putea fi unul materializat în trecut, urmare a faptului că experții stațiilor de inspecție tehnică, contra unor avantaje necuvenite, ar putea trece cu vederea aceste neconformități, eliberând rapoarte de inspecție tehnică fără careva mențiuni.

→ **Practica discreționară și diferențiată la întocmirea deciziilor privind examinarea contravențiilor în temeiul constatării personale,** generează un dezechilibru între încălcare și sancțiune, manifestat prin fixarea unor sancțiuni necorespunzătoare gravității pericolului încălcărilor comise. Deseori, circumstanțele care determină agentul constator să examineze fapta contravențională într-o procedură simplificată de constatare, în baza constatărilor personale, sunt neclare și ambigui. Lipsa descrierii proceselor de lucru, în cazul dat a controlului în trafic, oferă o discreție excesivă agenților constatori și posibilitatea de manevră în cadrul procedurii de aplicare a sancțiunilor.

→ **Atribuții paralele la constatarea și sancționarea unor contravenții, inclusiv la aplicarea unor măsuri procesuale de constrângere.** În situația în care CC atribuie competența de aplicare a unor măsuri procesuale de constrângere (art.439¹ CC), inclusiv de constatare și examinare a contravenției prevăzute de art.197 alin.(5) CC (*norme care se rezumă la dispunea măsurii de suspendare a dreptului de utilizare a vehiculului rutier prin reținerea plăcuțelor și certificatului de înmatriculare a mijlocului de transport, la constatarea, examinarea și sancționarea conducătorilor auto*) către ANTA și MAI, persistă riscul admiterii unor potențiale abuzuri, declinări de competență sau pasarea responsabilităților.

Aprobarea planului de integritate: Urmare a finalizării procesului de evaluare, ANTA a aprobat în condițiile art.19 alin.(2) din Legea nr.325/2017 un Plan de integritate care urmează a fi implementat în termen de un an din momentul adoptării, asigurând, cel puțin, îndeplinirea recomandărilor/cerințelor minime formulate în raportul privind rezultatele evaluării integrității instituționale.

2.2 ENTITĂȚILE PUBLICE DIN CADRUL APL A MUN. CHIȘINĂU (Primăria mun. Chișinău, 5 Preturi de sector și 9 Direcții generale)

CNA a efectuat o evaluare complexă (sectorială) privind integritatea instituțională a entităților de interes public a administrației publice locale a mun. Chișinău, parte componentă a căreia este *Primăria municipiului Chișinău, Preturile de sector ale municipiului Chișinău și Direcțiile Generale aflate în subordinea Consiliului Municipal Chișinău* (inclusiv subdiviziunile acestora), **rezultatele cărora au fost reflectate în 3 rapoarte separate.**

Evaluarea integrității instituționale a fost realizată în condițiile Legii privind evaluarea integrității instituționale nr.325/2013 și a Metodologiei aprobată prin Ordinul CNA nr.50/2018, și a inclus **etapa de testare a integrității profesionale a agenților publici.**

2.2.1 EVALUAREA INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE ÎN PRIVINȚA PRIMĂRIEI MUN. CHIȘINĂU ȘI A AUTORITĂȚILOR DE INTERES PUBLIC DIN SUBORDINEA CONSILIULUI MUNICIPAL CHIȘINĂU

Potrivit art.2 din Legea nr. 136/2016 privind statutul mun. Chișinău, orașul Chișinău este capitala Republicii Moldova, cu statut de municipiu. Fiind persoană juridică de drept public, dispune de patrimoniu și beneficiază, în condițiile legii, de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară.

Primăria municipiului Chișinău este structura funcțională care asistă primarul general al municipiului Chișinău în exercitarea atribuțiilor sale.

Administrarea publică a municipiului Chișinău se realizează de către Consiliul municipal Chișinău și de către Primarul general al municipiului Chișinău, primarii orașelor, satelor (comunelor), ca autorități reprezentative și executive. În corespundare cu art.(6) alin.1) al Legii nr.136/2016 privind statutul mun. Chișinău, Consiliul municipal are drept de inițiativă și decide, în condițiile legii, în toate problemele de interes local în teritoriul orașului Chișinău și în cele de interes municipal – în teritoriul municipiului, cu excepția problemelor ce țin de competența altor autorități publice.

Consiliul municipal și Primarul General exercită competențe și atribuții specifice autorităților publice locale de nivelul întâi în teritoriul orașului Chișinău și de nivelul al doilea – în raporturile cu orașele, satele (comunele) din componența municipiului.

Primarul general este autoritatea reprezentativă a populației municipiului Chișinău și executivă a consiliului municipal, ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat. În exercitarea atribuțiilor sale, primarul general emite dispoziții cu caracter normativ și individual.

În rezultatul aplicării instrumentului de evaluare a integrității instituționale în cadrul APL a mun. Chișinău au fost identificate o serie de riscuri tipice și specifice

corupției, și anume: *riscul abuzului/neglijenței în serviciu; riscul depășirii atribuțiilor de serviciu; riscul gestionării ineficiente și/sau frauduloase a mijloacelor bugetare; riscul favoritismului; riscul gestionării frauduloase a patrimoniului public; prejudicierii interesului public; riscul admiterii și tolerării unor incidente de integritate; riscul unor influențe necorespunzătoare; riscul eliberării frauduloase a actelor permissive etc.*

Multitudinea riscurilor enunțate supra, sunt generate de factori de risc interni, externi, operaționali și individuali care pot admite, încuraja și provoca apariția manifestărilor de corupție la organizarea și desfășurarea proceselor de lucru din cadrul Primăriei mun. Chișinău, inclusiv la gestionarea resurselor financiare publice și a patrimoniului public, precum și la eliberarea actelor permissive în domeniul construcției etc.

Astfel, printre problemele identificate în procesul de evaluare care pot alimenta și genera unele riscuri tipice și specifice corupției, inclusiv destabiliza buna funcționare a serviciilor publice, precum și admite gestionarea ineficientă și/sau frauduloasă a mijloacelor din fondul municipal, pot fi enumerate:

→ **Implementarea deficitară a măsurilor anticorupție**, care a admis nesolicitarea certificatului de cazier privind integritatea profesională în condițiile Legii integrității nr.82/2017. Corespunzător, recrutarea și promovarea personalului ar fi putut avea loc în lipsa unor criterii de integritate profesională. În aceste condiții, persistă riscul ca agenții publici care nu au dat dovadă de integritate profesională în cadrul testelor realizate și au admis manifestări de corupție să fie încadrați sau promovați în funcții; respectarea neconformă a regimului juridic al cadourilor și al regimului juridic al declarării averii și intereselor personale; implementarea ineficientă a politicii de gestionare transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile etc.

→ **Lipsa reglementărilor privind organizarea și funcționarea SIA „e-Management”**. Astfel, Primăria mun. Chișinău nu a stabilit norme privind principiile de funcționare a sistemului, participanții și funcțiile acestora în procesul de organizare și funcționare a sistemului, modalitatea/procedura de prelucrare, expediere, recepționare, păstrarea, modificarea și/sau nimicire a documentelor în format electronic, inclusiv regimul juridic al acestora etc.

→ **Accesul nejustificat la informațiile din SIA „e-Management”**, inclusiv pregătirea insuficientă a angajaților cu privire la funcționalitatea SIA „e-Management”, precum și cu privire la procedura administrativă a admis ambiguități în circuitul de examinare și transmitere a documentelor, repartizarea defectuoasă a petițiilor potrivit competențelor, încălcarea procedurii de înregistrare a petiției, precum și nerespectarea/tergiversarea termenului de acordare a răspunsului, încălcarea termenului de furnizare a informațiilor de interes public, neluarea măsurilor necesare în legătură cu examinarea petițiilor etc.

→ **Lipsa reglementărilor juridice/procedurii interne privind activitatea** Ghișeului unic care să stabilească clar sarcinile acestuia, atribuțiile și competențele angajaților, drepturile și obligațiile, precum și răspunderea acestora. Cumularea defectuoasă a unor sarcini, inclusiv implementarea ineficientă a soluțiilor de ghișeu unic poate afecta buna funcționare a conceptului de ghișeu unic.

→ **Neactualizarea Planului urbanistic general (PUG) al mun. Chișinău** admite practica excesivă de schimbare a codului zonei urbanistice, astfel, legalizându-se solicitările unor persoane interesate privind modificarea zonei funcționale a terenului/codul zonei, precum și regimul de înălțime a clădirilor etc. În consecință, unele zone industriale sau chiar speciale pot fi schimbate în rezidențiale.

→ **Schimbarea zonei urbanistice a terenului în scopul efectuării unor** construcții multietajate, inclusiv a unor blocuri locative. Practică excesivă, instituită urmare a neactualizării Planului urbanistic general al mun. Chișinău. Autoritățile publice locale recurg la aprobarea planurilor urbanistice zonale sau de detaliu sub pretextul de revitalizare a zonelor, sectoarelor, terenurilor, astfel, fiind create premise/condiții favorabile pentru abuzuri și influențe necorespunzătoare, admise și tolerate în procesul de eliberare a actelor permissive, conform solicitărilor și doleanțelor unor companiilor de construcție. Această practică admite efectuarea unor construcții pe terenuri problematice, care sunt sub influența factorilor distructivi, precum ape subterane, eroziuni ale solului, alunecări de teren etc.

→ **Lipsa unor reglementări clare privind procedura de modificare a zonei** funcționale a terenului, precum și atribuția extensivă a Consiliului municipal Chișinău de modificare a zonei funcționale a terenurilor la solicitare, admite construcția imobilelor în preajma zonelor industriale, stațiilor PECO sau pe terenuri care sunt incompatibile cu construcția anumitor tipuri de imobile.

→ **Eliberarea unor certificate de urbanism pentru proiectare fără a indica** exhaustiv și clar toate elementele și prescripțiile care ar caracteriza regimul juridic, economic, tehnic și arhitectural-urbanistic în conformitate cu legislația specială. Prin urmare, elementele și prescripțiile indicate în actul permisiv poartă un caracter general, respectiv lăsând loc pentru unele interpretări și abuzuri.

→ **Lipsa unor norme sanitare pentru construcția/reconstrucția/** modernizarea **unor categorii de obiective industriale poluante, nereglementarea** expresă a **categoriilor de construcții care nu pot fi amplasate** în preajma obiectivelor industriale poluante, poate admite potențiale abuzuri și amplasarea unor construcții, inclusiv blocuri de locuit în apropierea zonelor industriale. Problema amplasării fondului locativ în imediata apropiere a zonelor industriale, fără a se ține cont de limita de protecție sanitară a obiectivelor industriale poluante, precum și sursele de poluare fonică este una actuală, care poate avea impact asupra sănătății persoanelor și a unui mediu de viață sănătos.

→ **Eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectare în baza unor** rapoarte de expertiză tehnică depășite/învechite, practică generată de

nereglementarea la nivel național a termenului de valabilitate a rapoartelor de expertiză tehnică în construcții. Astfel, prin eliberarea unor acte permissive în construcție în baza unor rapoarte tehnice învechite, poate fi admisă și tolerată realizarea unor lucrări neconforme care pot avea impact supra calității și siguranței imobilelor. La caz, se menționează că pe parcursul perioadei de exploatare sau în timp, orice construcție acumulează o anumită uzură fizică, care poate submina rezistența imobilului. Din aceste considerente, acceptarea unor rapoarte de expertiză, care nu ar reda situația imobilului la zi este una defectuoasă și abuzivă.

→ **Eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectare în zona istorică a orașului Chișinău** în lipsa avizului necesar al organului central de specialitate, fapt care contravine cu prevederile pct.22 din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Național al Monumentelor Istorice. În aceste circumstanțe, se constată că funcționarii responsabili de eliberarea certificatelor de urbanism pentru proiectare admit abuziv și discreționar eliberarea actelor permissive în lipsa avizelor necesare ale organului central de specialitate. Or, această practică poate fi asociată cu riscul promovării unor interese private contrar interesului public, inclusiv cu riscul abuzului de serviciu.

→ **Lipsa reglementărilor la nivel național privind construcțiile modulare**, fapt care poate genera unele incertitudini/impedimente la construcția și exploatarea acestora, inclusiv potențiale abuzuri atât din partea beneficiarilor, cât și a autorităților locale.

→ **Aplicarea neuniformă și discreționară a termenilor de valabilitate a certificatului de urbanism pentru proiectare la eliberarea primară sau prelungirea acestuia**. Prin urmare, discreția excesivă de a aprecia și stabili în unele cazuri separat termene care sunt convenabile propriilor acțiuni sau altor subiecți de drept cărora aceste termene le sunt aplicabile și care contravin cu legislația în vigoare, pot genera potențiale riscuri de corupție, precum riscul abuzului de serviciu sau riscul coruperii pasive/active.

→ **Regulamentul local de urbanism al mun. Chișinău nu prevede expres tipul zonei de folosință specifică a terenurilor cum ar fi „Zona F”** nefavorabilă construcției, inclusiv careva restricții sau limitări aferente. De menționat că în mun. Chișinău sunt admise construcții pe terenuri problematice amenințate de factori distructivi, deși aceste zone constituie terenuri de risc natural, iar pentru amplasarea unor construcții noi în limitele zonei menționate se impune întreprinderea unor măsuri specifice care să garanteze stabilitatea acestora.

→ **Unele certificatele de urbanism pentru proiectare și autorizațiile de construire**, eliberate în zona ”F”- nefavorabilă pentru construcții, nu prevăd cerințe obligatorii referitoare la analiza geodezică/geotehnică a terenului și de prezentare a raportului geotehnic. Practică care poate admite construcția unor imobile pe terenuri nefavorabile construcției, în lipsa unui studiu geotehnic prealabil. Astfel că, admiterea unor construcții în lipsa unui studiu geotehnic prealabil poate pune în pericol atât clădirile învecinate, cât și imobilul planificat a fi construit. Suplimentar, se menționează

că amplasarea clădirilor destinate locuințelor trebuie să se facă pe terenuri sigure și salubre care să asigure protecția populației față de producerea unor fenomene naturale ca alunecări de teren, inundații sau seisme etc.

→ **Eliberarea actelor permise în baza unor studii geotehnice mai vechi.** Astfel, în procesul de evaluare a fost identificate cazuri de eliberare a autorizației de construcție în baza unor studii geotehnice cu o vechime cuprinsă între 7 și 9 ani. Practica dată fiind generată de lipsa reglementărilor la nivel național privind termenului de valabilitate a rapoartelor geodezice care pot constitui temei pentru eliberarea actelor permise. Prin urmare, construcția unor imobile în lipsa unui studiu geotehnic prealabil, sau prezentarea unui studiu care nu corespunde realității la zi pot pune în pericol atât construcțiile noi, cât și clădirile învecinate.

→ **Autorizarea lucrărilor de construire a unor blocuri locative cu spații comerciale în preajma zonelor de protecție sanitară a unor obiective poluante și a unor zone industriale.** Amplasarea blocurilor locative sau a imobilelor cu spații comerciale în preajma zonelor sanitare a unor obiective poluante cum ar fi stațiile de alimentare cu produse petroliere sau a în preajma zonelor industriale, generează riscuri majore asupra sănătății populației/locatarilor, inclusiv posibile incendii sau deflagrații urmare a amplasării acestora în preajma rezervoarelor cu combustibil. Se menționează că statul are obligația de a asigura un nivel ridicat de protecție a sănătății umane și de a diminua efectelor negative care creează riscuri majore asupra vieții și sănătății populației.

→ **Eliberare/prelungirea autorizației de construire pentru finalizarea unei construcții** (bloc locativ) care a înregistrat abateri de la proiect și neconformități care pot influența negativ starea tehnică și capacitatea portantă a construcțiilor. Potrivit raportului de expertiză privind starea tehnică a construcției, imobilul vizat înregistra abateri de la proiect și neconformități, care pot influența negativ starea tehnică și capacitatea portantă a construcțiilor. Cu toate acestea, APL a mun. Chișinău nu a întreprins acțiunile de rigoare în vederea asigurării calității în construcții, precum și prevenirii unor situații care pot pune în pericol viața și sănătatea persoanelor, sau cauza pierderi materiale. Astfel, eliberând abuziv autorizația de construcție pentru finalizarea unui bloc de locuit, în lipsa unui control suplimentar privind înlăturarea neconformităților constatăte în raportul de expertiză tehnică.

→ **Eliberarea unor autorizații de construcție pentru unele obiective** care nu corespund categoriilor de construcții admisibile în zona "S", practică care ar putea fi asociată cu riscul abuzului de serviciu sau depășirii atribuțiilor de serviciu.

→ **Autorizarea unor construcții în preajma drumului public/a zonei străzilor** fără a solicita avizele necesare în conformitatea cu Legea drumurilor. Practica dată, se atestă a fi una abuzivă și poate fi asociată cu unele riscuri tipice și specifice corupției care pot avea impact asupra siguranței și securității în trafic.

→ **Asumarea unor atribuții excesive urmare a avizării documentației de proiect.** Astfel, excedând cadrul normativ de reglementare, APL a mun. Chișinău și-a

asumat abuziv avizarea documentației de proiect, deși documentația de proiect elaborată în baza certificatului de urbanism pentru proiectare se supune în mod obligatoriu verificării de către verficatorii de proiecte atestați și nu necesită avizare suplimentară de către organele supravegherii de stat.

→ **Eliberarea notificării de inițiere a activității de comerț pentru carusele are loc în lipsa unor acte care ar confirma starea tehnică a echipamentelor**, precum și corespunderea acestora cu normele de siguranță. Mai mult, *Regulamentului de comerț local* aprobat în acest sens, nu prevede careva norme care ar obliga agentul economic la inițierea activității de comerț (în special activități de recreere/divertisment/carusele), să prezinte acte care ar confirma starea tehnică satisfăcătoare a echipamentului, precum și corespunderea acestora cu normele de siguranță, deși potrivit Legii nr.231/2010 „unitatea de agreement” trebuie să asigure securitatea consumatorilor.

→ **Activitatea de administrare și exploatare a locurilor de joacă și agreement nu este reglementată la nivel național, inclusiv regimul de introducere pe piață și de exploatare a echipamentelor pentru agreement**. La fel, nu sunt aprobate careva cerințe/norme obligatorii de securitate pe care ar urma să le respecte operatorii economici la instalarea și utilizarea diferitor tipuri de echipamente pentru agreement, inclusiv carusele. Aceste lacune de drept pot admite utilizarea unor echipamente pentru agreement care nu corespund standardelor de siguranță, iar ca rezultat, riscul vătămării integrității corporale sau a sănătății este unul iminent. Mai mult, lacunele de drept identificate limitează organele de stat abilitate în controlul respectării siguranței consumatorului în vederea aplicării conforme a unor sancțiuni, iar în consecință agenții economici pot fi scutiți de răspundere juridică în caz de producere a unor incidente în spațiile de agreement.

→ **Procedura de emitere și transmitere a avizelor de plată pentru taxa de salubritate** este una ambiguă și defectuoasă, or avizele respective au fost expediate tuturor persoanelor, inclusiv celor care sunt scutite de taxa respectivă. Prin urmare, APL a mun. Chișinău a stabilit în mod lacunar și discreționar aplicarea taxei de salubritate în baza obiectului impunerii, astfel, unor categorii de persoane li s-a expedit excesiv avizul de plată, deși făceau parte din categoria persoanelor scutite.

→ **Practica de delegare extensivă a atribuțiilor de gestionare a mijloacelor financiare primarului mun. Chișinău**, diminuează rolul Consiliului municipal în gestionarea eficientă a mijloacelor financiare, prin adoptarea motivată a deciziilor în cadrul ședințelor Consiliului municipal. Ținând cont de aspectele problematice aferente procedurii de alocare a mijloacelor financiare din bugetul municipal identificate în procesul de evaluare, inclusiv de practica de delegare a atribuțiilor de gestionare a mijloacelor financiare, riscul gestionării ineficiente a mijloacelor financiare în bugetul municipal ar putea fi unul materializat în trecut cu potențial înalt de materializare în viitor.

→ **Procedura de alocarea a mijloacelor financiare pentru desfășurarea unor evenimente cultural-artistice care nu reprezintă un proiect cultural, este una excesivă**,

ambiguă și discreționară. Mai mult, în cadrul APL nu există un cadru legal pertinent care să reglementeze clar procedura de alocarea a mijloacelor financiare pentru activități cultural-artistice și editoriale care sunt desfășurate în afara unui proiect cultural. Astfel, se atestă practica vicioasă de alocare a mijloacelor financiare din bugetul municipal unor interpreți/organizații într-un mod netransparent și contrar normelor instituite la nivel național cu privire la mecanismul de finanțare nerambursabilă, practică care poate fi asociat cu riscul abuzului de serviciu, ori participării acestora la ulterioare evenimente/concerte organizate în cadrul unor campanii electorale, ca fiind „achitate în avans”. Corespunzător riscul gestionării neconforme și frauduloase a mijloacelor financiare din bugetul municipal ar putea fi unul materializat în trecut. La fel, se menționează că în cadrul Direcției generale cultură și patrimoniu cultural, la momentul evaluării, nu a era instituit Consiliul de administrare. Prin urmare, lipsa procesului de control, inclusiv financiar din partea Consiliului de administrare creează un climat favorabil pentru gestionarea inefficientă și frauduloasă a mijloacelor financiare.

→ **Lipsa unor reglementări, inclusiv de ordin intern cu privire la procedura de organizare a evenimentelor cultural-artistice peste hotarele Republicii Moldova.** Astfel, la nivelul APL a mun. Chișinău nu a fost identificat un regulament care să stabilească scopul, obiectul, etapele și procedura de evaluare, selectare, aprobare și monitorizare a proiectelor culturale depuse de către comunitățile/asociațiile diasporei moldovenești. Actualul cadru normativ stabilește pentru APL atribuții de colaborare/cooperare cu alte autorități/instituții pentru consolidarea relațiilor la nivel de autorități, în vederea identificării unor proiecte comune sau încheierii unor acorduri de colaborare în diferite domenii de activitate. Atribuții care însă, ar urma să se realizeze sub forma unor proiecte culturale selectate de către o comisie instituită în acest sens, mai mult în ultimii ani se atestă o tendință de creștere a cheltuielilor pentru organizarea diferitor evenimente culturale, inclusiv înafara țării, în detrimentul altor probleme social-economice.

În concluzie, multitudinea riscurilor enunțate supra și problematicele descrise, sunt generate de factori de risc interni, externi, operaționali și individuali care pot admite, încuraja și provoca apariția manifestărilor de corupție la organizarea și desfășurarea proceselor de lucru aferente APL a mun. Chișinău. Astfel, riscurile constatate în mare parte sunt generate și susținute de următorii factori de risc:

- ✓ **Organizarea deficitară și echivocă a unor procese de lucru;**
- ✓ **Instituirea unor politici și proceduri neconforme și implementarea deficitară a acestora;**
- ✓ **Desfășurarea unor procese de finanțare netransparente și asumarea unor atribuții extensive;**
- ✓ **Implementarea deficitară a măsurilor anticorupție;**
- ✓ **Ambiguitatea cadrului normativ și lacune de drept înregistrate;**

- ✓ **Pregătirea profesională insuficientă și lipsa de integritate, poate admite posibile încălcări/abateri disciplinare, inclusiv manifestări de corupție.**

2.2.2 EVALUAREA INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE ÎN CADRUL PRETURILOR DE SECTOR ALE MUN. CHIȘINĂU

Preturile de sector ale municipiului Chișinău, reprezintă structuri funcționale care asistă pretorul în exercitarea atribuțiilor sale stabilite în temeiul *Legii nr.136/2016 „privind statutul municipiului Chișinău”* și își desfășoară activitatea în baza *Regulamentului de organizare și funcționare a preturii*².

Preturile de sector au statut de persoană juridică de drept public, dispun de ștampilă cu Stema de Stat a Republicii Moldova, de conturi trezoreriale, de mijloace financiare și materiale alocate din bugetul municipal, precum și alte atribute specifice stabilite prin lege.

Evaluarea integrității instituționale în cadrul **Preturilor de sector ale municipiului Chișinău** a fost realizată în condițiile *Legii privind evaluarea integrității instituționale nr.325 din 23.12.2013* și a *Metodologiei aprobată prin Ordinul nr.50/2018*, și a **inclus etapa de testare a integrității profesionale a agenților publici**.

Scopul acestui proces constă în **identificarea și evaluarea riscurilor de corupție**, precum și oferirea **recomandărilor** de diminuare sau înlăturare a riscurilor de corupție în activitatea **Preturilor de sector ale municipiului Chișinău**, dar și sporirea responsabilității conducătorilor pentru consolidarea climatului de integritate instituțională.

Rezultatele testelor de integritate profesională aplicate în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău, ne confirmă despre **probabilitatea de implicare a unor agenți publici în manifestări de corupție sau nedenunțarea imediată a oricărei tentative de implicare în manifestări de corupție**.

Aceste rezultate au fost determinate în mod prioritar de **factorii de risc individuali** precum lipsa de integritate profesională, necunoașterea cadrului normativ în domeniul integrității și anticorupție, precum și unii **factori de risc organizaționali** cum ar fi lipsa controlului intern managerial și a proceselor de supraveghere, tolerarea unor abateri admise în acest sens.

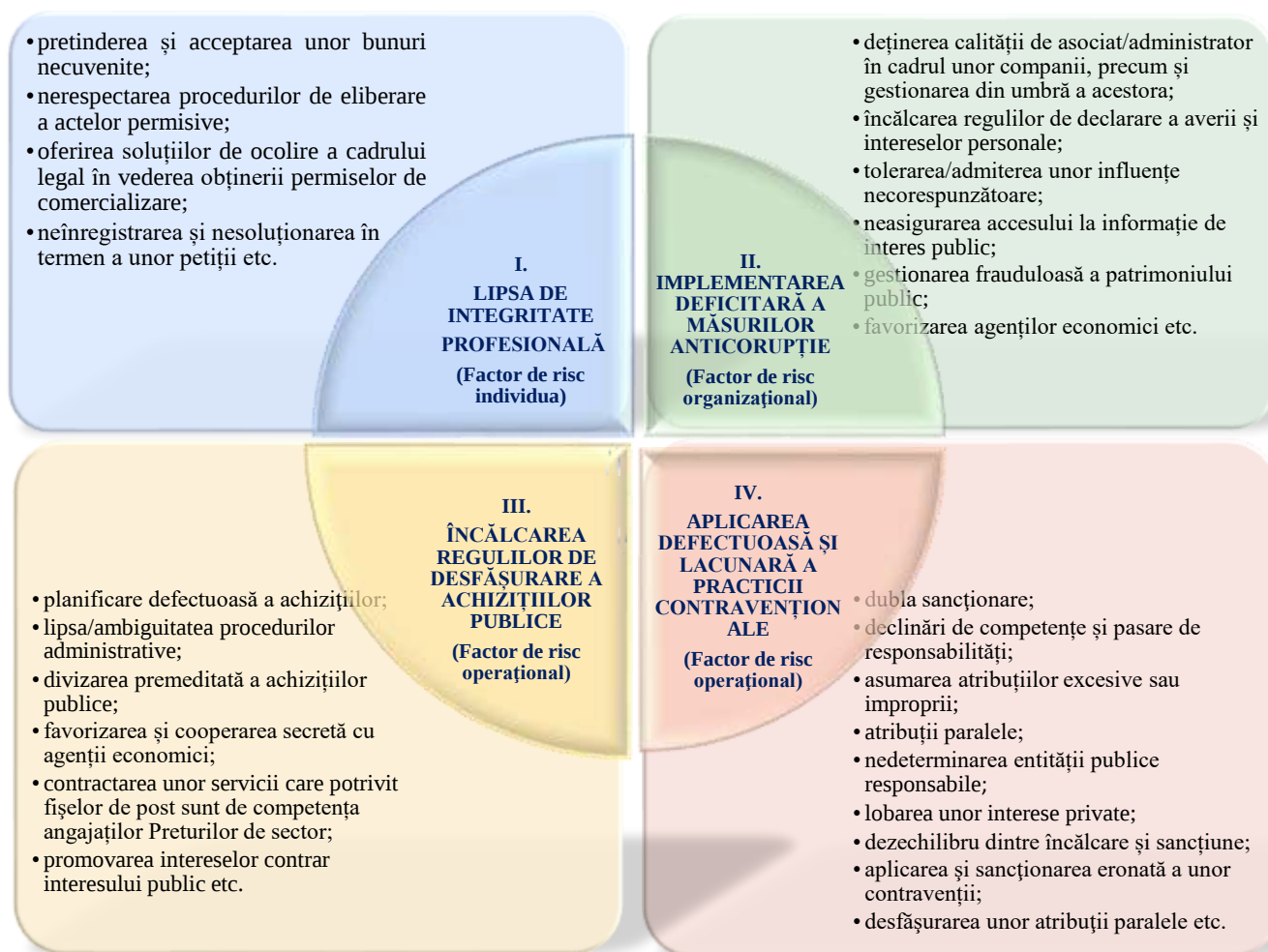
Incidentele de integritate analizate marchează rezistența redusă la corupție a unor agenți publici din cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău, care sunt determinate de

² Regulamentul de organizare și funcționare a Preturilor de sector aprobat prin Decizia CMC nr. 4/4 din 13.12.2019;

lipsa/ambiguitatea politicilor instituționale în domeniul integrității și anticorupție, necunoașterea și interpretarea eronată a legii în cadrul procedurilor contravenționale, pregătirea profesională insuficientă/necesară, planificarea și gestionarea ineficientă a resurselor financiare publice etc.

De remarcat, că urmare a evaluării integrității instituționale în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău, au fost evidențiate **4 categorii de factori de risc** care pot alimenta și genera unele riscuri tipice și specifice corupției, după cum urmează

**FACTORII DE RISC GENERALI ȘI SPECIFICI CARE POT ADMITE
MATERIALIZAREA UNOR RISCURI DE FRAUDĂ ȘI CORUPȚIE:**

În rezultatul aplicării instrumentului de evaluare a integrității instituționale în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău, au fost identificate o serie de riscuri tipice și specifice corupției, și anume: **riscul coruperii active/pasive, riscul abuzului/depășirii atribuțiilor de serviciu; riscul încălcării regimului juridic al declarării averilor și intereselor personale; riscul favoritismului; riscul trucării**

licitațiilor publice; riscul gestionării netransparente și iresponsabile a patrimoniului public; riscul delapidării fondurilor și/sau a patrimoniului; riscul admiterii unor influențe necorespunzătoare etc.

Multitudinea riscurilor enunțate supra, sunt generate de factori de risc interni, externi, operaționali și individuali care pot admite, încuraja și provoca apariția manifestărilor de corupție la organizarea și desfășurarea proceselor de lucru din cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău.

I. Vulnerabilități și lipsa de integritate profesională *(factori de riscuri constatați urmare a desfășurării testării integrității profesionale)*

- **Pretinderea și acceptarea unor bunuri** sau remunerații ilicite în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu;
- **Oferirea agenților economici a unor soluții de ocolire a cadrului legal** în vederea obținerii permiselor de comercializare;
- **Încălcarea procedurii de eliberare a permiselor de comercializare**, urmare a lipsei/ambiguității procedurilor administrative privind condițiile de desfășurare a activităților de comerț și eliberarea permiselor de acces;
- **Insuficiența mecanismelor de control și supraveghere privind contracararea comerțului stradal;**
- **Neînregistrarea și nesoluționarea în termen a petițiilor**, acțiuni care contravin cu prevederile Codului administrativ;
- **Nedenunțarea tentativelor de implicare în actele de corupție**, obligație care derivă din Legea integrității și Legea privind evaluarea integrității instituționale.

II. Implementarea deficitară a măsurilor anticorupție

- **Deținerea de către agenții publici a calității de administrator** în cadrul unor companii naționale și străine;
- **Premise/suspiciuni privind gestionarea „din umbră” a activității economice a unor companii de către anumiți agenți publici din cadrul Preturilor de sector, care dețin funcții de demnitate publică.** Mai mult, aceste companii fondate/administrate de către unele rude/persoane apropiate au încheiate multiple contracte directe cu unele entități din subordinea APL a mun. Chișinău, în lipsa unor proceduri transparente. Astfel, persistă riscul gestionării ineficiente a banilor publici, inclusiv riscul favorizării acestor companii.
- **Admiterea și tolerarea unor premise/circumstanțe de favorizare a unor agenți economici** la câștigarea mai multor achiziții publice organizate de întreprinderile municipale din subordinea Primăriei mun. Chișinău, care sunt fondate și administrate de către persoane aflate în relație de afinitate cu anumiți angajați ai Preturilor de sector.

- **Încălcarea regulilor de declarare a averii și intereselor personale**, atât de către conducătorii entităților (*fapt constatat inclusiv de către ANI*), cât și de către funcționarii publici;
- **Activitatea formală a Comisiilor de disciplină și neluarea măsurilor** în sensul constatării unor abateri în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu, fapt ce poate admite potențiale abuzuri din partea unor agenți publici, inclusiv tolerarea unor abateri disciplinare;
- **Aprobarea de către Comisiile administrative a unor decizii inechitabile și neuniforme** în coraport cu contravenientul, creând un **dezechilibru dintre încălcare și sancțiune**;
- **Adoptarea unor decizii excesive de către Comisiile administrative** în baza unor P-V contravenționale încheiate abuziv. Practici, care pot fi asociate cu riscul admiterii, tolerării și neraportării unor potențiale influențe necorespunzătoare sau riscul abuzului de serviciu;
- **Planificarea și gestionarea inefficientă a resurselor financiare publice**, desfășurarea neconformă a procedurilor de achiziții publice etc.

III. Aplicarea defectuoasă și lacunară a practicii contravenționale

- **Neintegrarea în Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții (SIA) a contravențiilor constatate de către APL și nevalorificarea potențialului SIA.** La caz, se evidențiază organizarea neconformă a proceselor de sistematizare a informațiilor contravenționale prin neintroducerea informațiilor cu privire la contravenții în SIA, precum și dezinteresul în soluționarea deficiențelor care limitează introducerea informațiilor în Sistem;
- **Sanționarea dublă a unor agenți economici pentru aceeași faptă**, astfel, încălcând principiul individualizării răspunderii contravenționale și dreptul de a nu fi urmărit sau sancționat de mai multe ori pentru aceeași faptă. Practică care poate fi asociată cu riscul intimidării unor agenți economici sau aplicării abuzive a unor sancțiuni;
- **Declinări de competențe în constatarea contravențiilor și pasarea** responsabilităților altor organe de drept. Asumarea atribuțiilor excesive/improprii și examinarea unor contravenții de către Comisiile administrative care nu sunt de competența sa;
- **Acordarea unor atribuții excesive, improprii sau contrare statutului entității** publice privind atribuirea competenței de examinare a *contravenției prevăzute la art.238 alin.2) CC – staționarea sau parcarea în locuri interzise*. Astfel, se menționează că *Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală* nu determină competența APL/Primarului de realizare a controlului în traficul rutier, inclusiv de sancționare a conducătorilor auto pentru staționarea sau parcarea în

locuri interzise. Mai mult, potrivit art.7 lit.c) din Legea nr.131/2007, asigurarea dirijării, supravegherii și controlului traficului rutier sunt desfășurate de către MAI. Autoritatea publică locală în acest caz are rolul de a asigura securitatea traficului rutier și pietonal prin organizarea circulației transportului, prin întreținerea drumurilor, podurilor și instalarea semnelor rutiere în raza teritoriului administrat, nu și de sancționare;

- **Calificarea eronată** de către agenții constatatori a unor fapte contravenționale, interpretarea extensivă/defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale. Factorii de risc enumerați, asociați cu pregătirea juridică inefficientă a agenților constatatori pot admite potențiale abuzuri sau intimidări;
- **Sanționarea abuzivă a agenților economici pe faptul comiterii contravenției** cu privire la *încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale*, prevăzute de art.181 CC, în lipsa schemelor de salubritate și amenajare a teritoriului adiacent. Practică lacunară generată de ambiguitatea procesului de lucru cu privire la actualizarea/elaborarea schemelor de salubritate și amenajare pentru persoanele juridice și asociațiile de locatari, inclusiv de ambiguitatea mecanismelor de aplicare;
- **Întocmirea abuzivă a unor procese verbale contravenționale de către ÎMGFL-uri**, or potrivit legislației în vigoare, aceștia nu sunt investiți cu asemenea atribuții;
- Consemnarea necorespunzătoare a faptelor în P-V contravențional, fapt care duce la nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție și prejudiciază calitatea înfăptuirii justiției etc.

IV. Încălcarea regulilor de inițiere și desfășurare a procedurilor de achiziții publice

- **Planificarea defectuoasă și lacunară a procedurilor de achiziții publice**, inclusiv prin selectarea necorespunzătoare a procedurii de achiziții publice;
- **Modificarea nejustificată a valorii achizițiilor planificate** prin substituirea excesivă a unor sintagme referitoare la suma planificată. Practică care admite majorarea substanțială a valorii unor contracte prin substituirea unor sintagme cu privire la suma achizițiilor planificate (*ex. în baza Dispoziției unui Prețor de sector a fost substituită sintagma de „199 000” lei în „300 000” lei*);
- **Utilizarea Acordurilor adiționale drept mijloc de majorare premeditară a prețurilor contractelor inițiale**, fapt care poate prejudicia legitimitatea achiziției desfășurate;
- **Posibile aranjări de licitații prin stabilirea unor specificații tehnice în caietele de sarcini** care admit favorizarea anumitor agenți economici;
- **Divizarea procedurilor de achiziții publice în vederea eludării procedurilor transparente și concurențiale**;

- **Achiziționarea serviciului de pregătire a documentației pentru achiziții publice în lipsa** unui *Regulament privind selectarea/contractarea furnizorilor de servicii de achiziții publice* aprobat în acest sens, cu încălcarea pragului valoric la încheierea contractelor directe, prevăzut la pct.6 din HG nr.870/2022. De menționat că, potrivit informațiilor publicate pe pagina web a Agenției Achiziții Publice, autoritățile nu pot contracta asemenea servicii urmare a faptului că până la moment nu a fost aprobat un Regulament în acest sens, în conformitate cu art.14 alin.(3) din Legea nr.131/2015.
- **Achiziționarea unor servicii care potrivit actelor normative interne țin de responsabilitatea unor subdiviziuni** ale Preturilor de sector. Astfel, pentru anul 2023, *Pretura sectorului Ciocana a planificat achiziționarea serviciilor concertistice, servicii de protocol, servicii de arhivare, servicii pentru prestarea serviciilor de achiziții publice în sumă totală de 391 000 lei, sarcini care țin de atribuțiile de bază a Secției cultură, tineret și sport; Serviciul audiență și secretariat; Serviciul juridic/contabil.*
- **Atribuirea/delegarea unor sarcini către anumite persoane terțe în baza unor contracte civile (prestări servicii), deși acestea sunt prevăzute de fișele de post ale unor categorii de angajați.** Astfel, în perioada anilor 2022-2023, Pretura sectorului Centru a achiziționat în baza unui contract de prestări servicii „serviciile de pregătire a documentației pentru achiziții publice”, deși potrivit fișei de post, unii agenți publici din cadrul Preturii de sector sunt responsabili de aceste atribuții/sarcini. Astfel, se prezumă că Pretura sectorului Centru a achiziționat servicii care urmau a fi realizate de către angajații săi. Practica dată se constată a fi una vicioasă și poate fi asociată cu riscul gestionării ineficiente și frauduloase a mijloacelor din bugetul municipal.

2.2.3 EVALUAREA INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE ÎN PRIVINȚA DIRECȚIILOR GENERALE ALE MUN. CHIȘINĂU, SUBDIVIZIUNI STRUCTURALE ALE CONSILIULUI MUNICIPAL CHIȘINĂU

Direcțiile Generale ale Consiliului Municipal Chișinău (în continuare – *Direcțiile Generale ale CMC*) reprezintă subdiviziuni structurale aflate în subordinea administrației publice municipale, cu personalitate juridică, înființate prin decizia Consiliului Municipal Chișinău.

Astfel, Direcțiile Generale ale CMC sunt organizate și își exercită atribuțiile sale în conformitate cu Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală și Regulamentele de organizare și funcționare a Direcțiilor Generale aprobate de CMC (fiecare Direcție dispune de propriul Regulament orientat potrivit specificului activității sale), vezi Anexa 1 – *Structura organizatorică a Direcțiilor generale și funcțiile acestora.*

În rezultatul aplicării instrumentului de evaluare a integrității instituționale în cadrul **Direcțiilor Generale ale CMC**, au fost identificate o serie de riscuri tipice și specifice corupției, și anume: **riscul corupției active/pasive, riscul abuzului de**

serviciu/excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu; riscul promovării ilicite a unor interese private/de grup sau favorizării unor agenți economici; riscul admiterii unor conflicte de interese; riscul influențelor necorespunzătoare; riscul trucării de licitații; riscul cooperărilor ascunse/secrete în procedurile de achiziții publice, riscul divizării premeditate a procedurilor de achiziții publice; riscul gestionării netransparente și iresponsabile a patrimoniului public; riscul delapidării fondurilor și/sau a patrimoniului etc.

Multitudinea riscurilor enunțate supra, sunt generate de factori de risc interni, externi, operaționali și individuali care pot admite, încuraja și provoca apariția manifestărilor de corupție la organizarea și desfășurarea proceselor de lucru din cadrul Direcțiilor Generale ale CMC.

Astfel, printre problemele identificate în procesul de evaluare care pot alimenta și genera unele riscuri tipice și specifice corupției, inclusiv pot prejudicia desfășurarea conformă a procedurilor de achiziții publice, care ar trebui să fie efectuate *potrivit principiului transparenței, asigurarea concurenței și combaterea practicilor anticoncurențiale, utilizării eficiente a banilor publici, tratament egal, imparțialitate, nediscriminare în privința tuturor ofertanților și operatorilor economici*, pot fi enumerate:

→ **Implementarea deficitară a măsurilor anticorupție prevăzute de Legea integrității nr.82/2017**, inclusiv nesolicitarea certificatului de cazier privind integritatea profesională în condițiile Legii integrității. Aspecte problematice care pot admite materializarea unor riscuri tipice și specifice corupției. Totodată, s-a constatat lipsa normelor de etică specifice anumitor categorii de funcții; respectarea neconformă a regimului juridic al cadourilor și al regimului juridic al declarării averii și intereselor personale; implementarea inefficientă a politicii de gestionare transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile; carențe aferente procedurii de angajare care ar urma să se desfășoare prin concurs în bază de merit și integritate profesională; lipsa interesului de suplinire a funcțiilor vacante în cadrul entităților (optându-se pentru cumularea atribuțiilor/sarcinilor sau contractarea acestora), ori, în unele cazuri funcțiile publice de conducere sunt asigurate prin exercitarea interimatului, cu depășirea termenelor legale prevăzute de legislație etc.

→ **Etapa de identificare, cumulare și prioritizare a necesităților**, precum și de selectare a procedurilor de achiziții publice **este una lacunară** și ambiguă, fapt ce poate admite favorizarea sau defavorizarea unor entități din subordine (*de ex. DETS de sector nu au stabilită o procedură clară privind cumularea și prioritizarea listelor necesităților de la instituțiile aflate în subordinea acestora, planificarea fiind una discreționară*). Lipsa unor reglementări interne privind procedura/modalitatea de identificare a necesităților, prioritizare și cumulare a acestora, admite planificări discreționare, ambigue și defectuoase ale procedurilor de achiziții publice, inclusiv

prioritizarea/favorizarea neîntemeiată sau neprioritizarea/defavorizarea unor domenii sau instituții aflate în subordine.

→ **Planificarea defectuoasă și ambiguă a procedurilor de achiziții publice**, aprobarea neconformă a Planurilor de achiziții publice, precum și nejustificarea modificărilor operate ulterior, admite potențiale abuzuri, derogări neîntemeiate de la executarea obligațiilor, precum și costuri suplimentare la executarea contractelor. Ori, se constată că Planurile de achiziții publice sunt modificate frecvent pe parcursul anului, în unele cazuri până la 8 ori, corespunzător, fiind identificate achiziții suplimentar de bunuri/lucrări și servicii, care implică costuri suplimentare neprevăzute.

→ **Nerespectarea de către entitățile evaluate a deciziilor fondatorului**, și anume a *Deciziei CMC nr.2/2 din 06.02.2020 cu privire la efectuarea achizițiilor publice prin intermediul sistemului de achiziții publice electronice „MTender”*. Astfel, acțiunile neglijente au vizat **nerespectarea deliberată a dispozițiilor care se referă la obligația de efectuare a tuturor achizițiilor publice prin intermediul platformei electronice „MTender”, inclusiv a celor de valoare mică.**

→ **Identificate potențiale favorizări ale unor agenți economici**, care sunt gestionari **„din umbră”** de către unii angajați cu funcție de demnitate publică din **cadrul unor autorități ale APL a mun. Chișinău**. Acțiuni care pot fi asociate cu riscul trucării de licitații, manipularea achizițiilor publice întru excluderea altor ofertanți prin adaptarea specificațiilor tehnice din caietul de sarcini și precizarea performanțelor și/sau cerințelor funcționale care ar corespunde cu activitatea acestor companii etc.

→ **Încheierea unui acord de colaborare contrar normelor instituite** la *art.25 din Legea nr.179/2008 cu privire la parteneriatul public-privat*. Eludarea procedurilor de inițiere și selectare prin concurs a partenerului privat a vizat implementarea unor proiecte în parteneriat cu agenții economici care sunt gestionari **„din umbră”** de către unele persoane cu funcție de demnitate publică din cadrul unor autorități ale administrației publice locale a mun. Chișinău. La caz, se menționează că DGMU a încheiat direct un **Acord de colaborare** în vederea instalării *„a 25 de panouri informative la stațiile de așteptare”* fără a desfășura un concurs public în acest sens, astfel, favorizând partenerul privat.

→ **Premise/riscuri de obținere a unor remunerații necuvenite/ilicite** în cadrul procedurilor de achiziții directe urmare a acceptării unor oferte vădit mai mari/neavantajoase ale operatorilor economici favorizați. *Astfel, în baza unor contracte de valoare mică (lipsite de transparență), DETS Centru a transferat/achitat în perioada anilor 2022-2024, circa 11 milioane de lei, bani publici, către 5 operatori economici*

interconectați/afiliați între ei (4 din cele 5 companii identificate aparținând unei singure familii).

→ **Mimarea procedurilor concurențiale prin încheierea contractelor** directe cu agenți economici diferiți reprezentați de managerii acestora, în vederea camuflării beneficiarului efectiv. *La caz, se menționează că DETS de sector (Buiucani, Centru, Botanica) în perioada anilor 2022-2024 au achiziționat tehnică de calcul și conexe acestora în valoare de **circa 6 mil. lei** de la 4 operatori economici fondați de o singură persoană, în lipsa unor proceduri transparente. Contractele, fiind încheiate între DETS de sector și managerii acestor companii.*

→ **Utilizarea excesivă a practicii de încheiere a unor acorduri adiționale** de majorare a valorii contractuale. Astfel, urmare a analizei consecutivității achizițiilor publice desfășurate de către DGMU, se evidențiază o practică uzuală/constantă de încheiere a acordurilor adiționale de majorare a valorii contractului pentru ofertele câștigătoare. *Cel mai reprezentativ exemplu în acest sens este contractul privind executarea „lucrărilor de reparație a podului rutier amplasat pe str. Mihai Viteazul”, a cărui valoare a fost majorată de 3 ori **în decurs de jumătate de an**, în sumă totală de circa 20 milioane lei (de la 90 la 110 milioane lei). Prin urmare, prin tolerarea și admiterea practicii de încheiere frecventă a unor acorduri de majorare a valorilor contractuale pe parcursul executării contractului, persistă riscul gestionării ineficiente a banilor publici.*

→ **Premise de divizare premeditată a procedurilor de achiziții publice** în scopul aplicării altei proceduri de achiziție decât cea care ar fi fost utilizată conform Legii nr. 131/2015, utilizând în acest sens diverse metode precum:

- **Încheierea contractelor directe cu aceleași companii, inclusiv afiliate, fondate și gestionate de aceeași persoană** (de ex. au fost identificate contracte care într-un caz au fost încheiate direct cu persoana juridică, iar în alt caz cu administratorul acesteia).
- **voalarea obiectului contractual** întru justificarea divizării achiziției în contracte separate, prin achiziționarea de bunuri/servicii omogene în baza unor contracte distincte; manipularea valorii contractului și codului CPV.
- **cumularea/divizarea defectuoasă a procedurilor de achiziții publice** în proceduri transparente (COP, Licitație) și proceduri directe pentru același obiect (de ex. DETS Râșcani în vederea executării „lucrărilor de reparație la LT G. Meniuc” a desfășurat 11 proceduri de achiziție publică, dintre care **8 proceduri în valoare de 1,2 milioane lei fiind atribuite în baza contractelor directe**).

→ **Premise de admitere și tolerare a practicilor de cooperare secretă** între autoritățile contractante și operatorii economici în procedurile de achiziții publice,

contrar principiilor prevăzute la art.7 lit.b) și c) din Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice și art.5 alin.1) lit.c) din Legea concurenței nr.183/2012. Practici, care sunt asociate cu potențialele riscuri specifice corupției, și anume:

- **împărțirea pieței** de către unii agenți economici întru evitarea competiției directe;
- **manipularea ofertelor** în cadrul procedurilor concurențiale, prin diminuarea artificială a prețurilor și ulterioara încheiere a unor contracte directe pentru servicii/lucrări similare în vederea compensării valorii diminuate;
- **anularea premeditată a procedurilor transparente**, cu ulterioara atribuire a lucrărilor/serviciilor companiilor favorizate în baza unor contracte directe etc.

→ **Asumarea unor atribuții excesive și discreționare de selectare anticipată** a agenților economici care vor fi contractați pentru organizarea unor evenimente și includerea expresă a acestora în devizul de cheltuieli elaborat. Astfel, prin neglijarea principiului concurenței și transparenței în selectarea operatorilor economici, aceștia sunt preselecți din timp de către conducătorul DGETS în baza Ordinului și a Devizului de cheltuieli.

→ **Premise/riscuri de achiziționare dublă a unor servicii/lucrări** sau raportarea fictivă privind executarea acestora, manifestate prin **neverificarea sau verificarea superficială** a volumului de lucrări/servicii executare (*ex. pentru organizarea unui eveniment, DGETS a achiziționat servicii de alimentație „mic dejun” în baza a 2 contracte, semnate cu companii afiliate, valabile pentru aceeași perioadă de timp; în cadrul procedurii de achiziție publică desfășurată de către DGETS Rîșcani privind executarea „lucrărilor de reparație interioară și exterioară în cadrul LT G.Meniuc”, au fost identificate 3 poziții identice incluse atât în contractele directe, cât și în COP).*

→ **Contractarea în lipsa unor proceduri transparente a unor servicii** ce țin de competențele/atribuțiile exclusive ale angajaților entităților publice. În aceste condiții, riscul prejudicierii bugetului entităților publice ar putea fi unul materializat în trecut. *Cel mai reprezentativ exemplu în acest sens, fiind contractarea „serviciilor juridice” și a „serviciilor de promovare și menținere a imaginii pozitive a Direcției” de către DGMU pe parcursul anilor 2022-2024. Astfel, din bugetul entității fiind **cheltuiți circa 1,5 milioane lei**, în timp ce potrivit statului de personal, entitatea dispune de unități de personal cu atribuții similare.*

→ **Utilizarea selectivă/discreționară a serviciilor de evaluare a ofertelor**, (prestate de către persoane terțe), în calitate de instrument pentru descalificarea unor operatori economici participanți în cadrul anumitor proceduri de achiziție publică.

→ **Activitatea unor grupuri de lucru pentru achiziții este una superficială** și formală. Corespunzător, persistă unele suspiciuni că în cadrul procedurilor de achiziții, operatorii economici sunt preselecțai din timp, în lipsa unui proces transparent și concurențial, iar cheltuielile suplimentare aferente procedurilor de achiziții publice sunt lipsite de o motivare clară și temeinică din punct de vedere al necesităților apărute.

→ **Depășirea pragurilor valorice stabilite de pct.6 din HG nr.870/2022 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică.** La caz, se menționează că DETS Râșcani a achiziționat în baza unui contract direct „laptopuri” în valoare de circa **351 mii lei**, pragul valoric potrivit legislației pentru bunuri fiind de 150 mii lei fără TVA.

→ **Practica excesivă de încheiere premeditată a unor contracte directe** la limita plafonului admisibil de lege, fapt care admite divizarea abuzivă a procedurilor de achiziții publice (*ex. în cadrul DETS Botanica fiind identificate ca fiind încheiate în decurs de o săptămână 6 contracte directe în valoare de circa 239 mii lei/cu TVA, în timp ce plafonul maxim admisibil potrivit legislației este de 240 mii lei/cu TVA*) – situație analogică a fost identificată și în cadrul DETS Centru.

→ **Gestionarea inefficientă și iresponsabilă a banilor publici**, prin încheierea unor contracte directe care înregistrează **diferențe substanțiale ale prețurilor comparativ cu cele de pe piață**, îndeosebi cele încheiate **spre finele anului bugetar**; tolerarea și acceptarea ofertelor neatractive; **achiziționarea excesivă a unor bunuri care nu sunt valorificate** corespunzător etc.

Aprobarea planului de integritate: Urmare a finalizării procesului de evaluare, entitățile evaluate din cadrul APL a mun. Chișinău (15 la număr) au aprobat în condițiile art.19 alin.(2) din Legea nr.325/2017, Planurile de integritate, care urmează a fi implementate în termen de un an din momentul adoptării, asigurând, cel puțin, îndeplinirea recomandărilor/cerințelor minime formulate în raportul privind rezultatele evaluării integrității instituționale.

III. TESTAREA INTEGRITĂȚII PROFESIONALE

În anul 2024 a fost finalizat procesul de evaluare a integrității instituționale în cadrul Agenției Naționale Transport Auto și Autorității Publice Locale a mun. Chișinău, care au inclus și etapa de testare a integrității profesionale.

Selectarea categoriei agenților publici care au fost supuși testării planificate s-a realizat în baza analizei riscurilor și vulnerabilităților de corupție, precum și modalităților de afectare a drepturilor omului prin riscurile de corupție identificate în activitatea entităților, stabilite din sesizările primite de CNA, informațiile transmise de cetățeni, materialele din mass-media, sursele analitice (rapoarte, studii, sondaje, indicatori etc.).

Obiectivele testării integrității profesionale au constituit stabilirea respectării de către agentul public/agenții publici a obligațiilor prevăzute în art.7 alin.(2) lit.a)-c) al Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale (în continuare Legea 325/2013) de neadmitere a manifestărilor de corupție; de denunțare imediată organelor competente a oricărei tentative de a fi implicați în manifestări de corupție; de denunțare imediată a influențelor necorespunzătoare, de declarare a cadourilor și conflictului de interese în conformitate cu legislația în vigoare.

Pentru atingerea obiectivelor, în cadrul testării au fost planificate activități prin care au fost create situații virtuale, simulate, similare celor din activitatea de serviciu ale agenților publici, condiționate de activitatea și comportamentul lor, în vederea urmăririi pasive și stabilirii reacției și a conduitei persoanelor testate.

Totodată, potrivit prevederilor art.16 alin.(5) al Legii 325/20013, pentru asigurarea unor probe exacte, în cazul pretinderii sau acceptării primirii de către agenții publici testați a unor bunuri în cadrul testului, care au fost transmise, fiind anterior indicate în planul de testare a integrității profesionale în modul corespunzător.

Activitățile de testare au fost desfășurate astfel încât să ofere agenților publici posibilitatea de a acționa în mod legal.

Agenția Națională Transport Auto

Decizia de inițiere a testării integrității profesionale în cadrul Agenției Naționale Transport Auto a fost aprobată la 05 iunie 2023 și autorizată prin încheierea judecătorului din 13 iunie 2023 pe un termen de 6 luni.

În calitate de subiecți pentru testul de integritate au fost selectați următoarele categorii de agenți publici din cadrul Agenției Naționale Transport Auto:

- agenți publici care au contact frecvent cu populația;
- agenți publici care sînt investiți cu funcții de control și supraveghere;
- agenți publici implicați în procesul decizional.

În cadrul Agenției Naționale Transport Auto au fost înregistrate următoarele rezultate ale testelor de integritate profesională:

au înregistrat rezultat negativ al testului de integritate profesională, încălcând prevederile art.7, alin.(2), lit.a) de neadmitere a manifestărilor de corupție - **8 persoane**;

a înregistrat rezultat negativ al testului de integritate profesională, încălcând prevederile art.7, alin.(2), lit.b) *de denunțare imediată organelor competente a oricărei tentative de a fi implicat în manifestări de corupție* – **7 persoane**;
au înregistrat rezultat pozitiv – **o persoană**;
au înregistrat rezultat neconcludent – **5 persoane**.

APL a mun. Chișinău

Decizia de inițiere a testării integrității profesionale a fost aprobată la 01 noiembrie 2022 și autorizată prin încheierea judecătorului din 07 noiembrie 2022 pe un termen de 6 luni.

În calitate de subiecți pentru testul de integritate au fost selectați următoarele categorii de agenți publici din cadrul Primăriei mun. Chișinău:

- agenți publici implicați în procesul decizional;
- agenți publici implicați în procesul de gestionare a fondurilor și a patrimoniului entității;
- agenți publici care sînt investiți cu funcții de control și supraveghere;
- agenți publici implicați în procesul de achiziții publice.

În cadrul Primăriei mun. Chișinău au fost înregistrate următoarele rezultate ale testelor de integritate profesională:

au înregistrat rezultat negativ al testului de integritate profesională, încălcând prevederile art.7, alin.(2), lit.a) de neadmitere a manifestărilor de corupție - **2 persoane**;
au înregistrat rezultat negativ al testului de integritate profesională, încălcând prevederile art.7, alin.(2), lit.b) de denunțare imediată organelor competente a oricărei tentative de a fi implicat în manifestări de corupție – **6 persoane**;
au înregistrat rezultat pozitiv – **6 persoane**;
au înregistrat rezultat neconcludent – **22 persoane**.

Totodată, în perioada de referință testării integrității profesionale au fost supuși agenții publici din cadrul a două entități publice. Dat fiind faptul că procesul de evaluare este în derulare, iar entităților nu li-au fost prezentate rapoarte privind rezultatele testării integrității profesionale, raportarea pe rezultatele înregistrate se va face ulterior.

De asemenea, pe parcursul anului 2024 Direcția testarea integrității profesionale a reprezentat interesele CNA în 85 de cauze de contencios administrativ ce țin de contestarea rezultatelor testului de integritate profesională și 38 procese civile ce țin de recuperarea mijloacelor bănești transmise în cadrul testului de integritate profesională, participând în acest sens la 246 de ședințe în instanțe de deferit nivel.

În procesul de încadrare a agenților publici, conducătorii entităților publice sau persoanele împuternicite au solicitat certificatele de cazier în privința 6683 persoane. În privința a 4 persoane a fost eliberat certificat de cazier privind integritatea profesională a agenților publici care atestă că agentul public a fost supus testului de integritate profesională și a înregistrat rezultat negativ.

IV. MONITORIZAREA IMPLEMENTĂRII PLANURILOR DE INTEGRITATE

Monitorizarea implementării Planurilor de integritate aprobate urmare a evaluării integrității instituționale, este o atribuție a CNA reglementată la art.4 alin.(1) lit.e) din Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție nr.1104 din 06.06.2002.

Astfel, întru exercitarea atribuției de monitorizare a implementării planurilor de integritate și apreciere a progreselor realizate, în perioada anului 2024 au fost elaborate **21 Rapoarte de monitorizare privind implementarea planurilor de integritate**, care au fost publicate pe pagina web a Centrului, și anume:

- *Raportul final de monitorizare a implementării Planului de integritate al Inspectoratului General al Poliției de Frontieră al MAI;*
- *Raportul final privind monitorizarea implementării Planului de integritate al Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor;*
- **2 Rapoarte de monitorizare a executării Planului de integritate al ÎS Calea Ferată din Moldova (inclusiv raportul final);**
- *Raportul final de monitorizare a implementării Planului de integritate al Agenției Navale a Republicii Moldova;*
- **2 Rapoarte privind monitorizarea implementării Planului de integritate al Agenției de Inspectare a Monumentelor (inclusiv raportul final);**
- **2 Rapoarte privind monitorizarea implementării Planului de integritate al IMSP SCR „Timofei Moșneaga”;**
- **10 Rapoarte de monitorizare a implementării Planurilor de integritate ale S.A. din domeniul drumuri;**
- *Raportul de monitorizare a implementării Planului de integritate al Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”;*
- *Raportul de monitorizare a implementării Planului de integritate al Î.M. Regia Exploatare a Drumurilor și Podurilor „EXDRUPO”.*

Cu referire la ponderea medie a acțiunilor realizate la finele perioadei de implementare a Planurilor de integritate scoase de sub monitorizare, se atestă următoarele rezultate:

- **Inspectoratul General al Poliției de Frontieră:** acțiuni realizate integral 31 (76%), realizate parțial 5 (12%), nerealizate 5 (12%);
- **Agenția de Inspectare a Monumentelor:** acțiuni realizate integral 19 (76%), realizate parțial 3 (12%), nerealizate 3 (12%);
- **ÎS Calea Ferată din Moldova:** acțiuni realizate integral 20 (90%), realizate parțial 1 (5%), nerealizate 1 (5%);
- **Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor:** acțiuni realizate integral 66 (98%), realizate parțial 1 (2%);

- ***Agenția Navală a Republicii Moldova***: acțiuni realizate integral 20 (87%), realizate parțial 2 (9%), nerealizate 1 (4%).

Cu referire la Agenția Navală a Republicii Moldova, se menționează că prin demersul nr.03-106 din 10.03.2025 a informat suplimentar CNA cu privire la finalitatea realizării a 6 acțiuni din Planul de integritate, care au vizat revizuirea, ajustarea și aprobarea cadrului normativ special privind regulile de înregistrare a navelor maritime, inclusiv de elaborare și promovare a Metodologiei de calculare a tarifelor la serviciile prestate de către ANRM și a Nomenclatorului serviciilor prestate și tarifele acestora. Astfel, *Metodologia de calculare a tarifelor pentru serviciile prestate de Agenția Navală a Republicii Moldova, Nomenclatorul serviciilor și cuantumul tarifelor* au fost aprobate prin HG nr. 883 din 23.12.2024.

Suplimentar, evidențiem că sub monitorizarea CNA în perioada anului 2025 rămân a fi 28 de Planuri de integritate.

Centrul Național Anticorupție

- martie 2025 -